Zoektocht naar een waterloop

Het Gravenbos in Humbeek

Een moerasrijk oud kasteeldomein in de Zennevallei

Wandeling van ongeveer 3 km (+/- 1u) - stafkaart 23/7/8

Vertrek aan de Lourdesgrot van Humbeek, stroomafwaarts de Humbeekbrug

Het Gravenbos in Humbeek

Legende

- Beboste zone
- Waterlopen en vijvers
- Afspraakplaats
- Wegen
- Traject
- 3 Aandachtspunten

N
W
O
Z

Je bezoekt het oude park van het Gravenkasteel. Door het 100 ha grote domein loopt de GR128 (van Pas de Calais naar Aken) waarvan je hier een stukje zal volgen. Het historische Gravenbos is ook biologisch waardevol. Door de toenemende vochtigheid (van W naar O), de aanwezigheid van drie beken die het gebied doorstromen en de afwisseling van bos en weiland is de verscheidenheid aan vogel- en plantensoorten uitzonderlijk groot voor de regio.

Dubbele beukendreef naar het kasteel

1. Het oude kasteelpark

Je start de wandeling aan de Lourdesgrot van Humbeek (Grimbergen) ①. Je neemt de dubbele beukendreef in de richting van het kasteel.

De prachtige rode beukendreef werd eind 17de eeuw aangeplant om het kasteel rechtstreeks met het Zeekanaal Brussel-Schelde (toenmalig Kanaal van Willebroek) te verbinden. Zo konden bij de vernieuwing van het kasteel bouwmaterialen sneller en makkelijker aangevoerd worden. Het domein bezit nog altijd zijn eeuwenoude drevenstructuur. Langs de dreef getuigt het longkruid, een zogenaamde stinzenplant, van het vroegere kasteelpark.

Het Langstraatje, altijd toegankelijk voor wandelaars

Iets verderop aan de rechterzijde van de dreef vind je een poel met vuil water, een vlasrootput ②. Deze put was eigendom van het kasteel. Het aanwezige water is grotendeels regenwater en deels grondwater. In deze put werd vlas gelegd om te roten; door roting werd de lignine die de vezels bijeenhoudt afgebroken. De overgebleven

Stinzenplanten *zijn planten met opvallende bloemen, die vroeger zijn uitgeplant in kasteelparken, oude boerenhoven, pastorietuinen... en vervolgens min of meer verwilderd en ingeburgerd zijn. Levende voorbeelden hiervan zijn* ***longkruid****, sneeuwklokje, aronskelk, boerenkrokus, bostulp en wilde narcis.*

vezels werden verwerkt. Het water is biologisch vervuild door te veel bladval en te weinig lichtinval. De afbraak van het dood materiaal vergt zoveel zuurstof dat vissen en amfibieën in ademnood komen. Het resultaat is een soortenarme plas die snel verlandt.

Je volgt de beukendreef tot aan de ingang van het kasteel. De directe omgeving rond het kasteel is niet voor het grote publiek toegankelijk ③ , wel het Langstraatje.

2. Meiskensbeek

Je neemt het pad rechts en merkt snel aan de geur de Meiskensbeek aan je linkerzijde ④ . Deze biologisch dode beek is vervuild met huishoudelijk afvalwater van Humbeek. De Meiskensbeek is rechtgetrokken en uitgediept om de bospercelen gemakkelijker te ruimen en droog te trekken. Er zijn werken gepland om haar loop iets te verleggen. Het is de bedoeling om in de toekomst de afvoer van afval- en regenwater via de Meiskensbeek zoveel mogelijk te scheiden, zodat de beek vooral nog hemelwater naar het kanaal zal afvoeren.

Je neemt het pad verder rechtdoor en ziet rechts een eeuwenoud stuk historisch bos ⑤ . Links zie je een weiland omringd met afwateringsgrachten die zuiver water bevatten. Vroeger was dit ook een bos ⑥ . Door de vele grachten kan je de gevolgen van verdroging merken: zeldzame plantensoorten (echte koekoeksbloem, kleine ratelaar…) maken plaats voor ruigtekruiden als brandnetels, bramen en distels. Ook de plantendiversiteit verarmt.

Dit eeuwenoude kasteeldomein kreeg zijn huidige naam 'bos van de graaf' in 1694, door toedoen van de Spaanse koning Karel II. Na 200 jaar zijn dit mooie domein en kasteel nog steeds in handen van dezelfde familie le Candele-Lunden-'t Serstevens, die in 1804 de prachtige rode beukendreef liet aanleggen. Het kasteel had een belangrijke stoeterij (paardenkwekerij) waarvan de gebouwen nu verhuurd worden aan een manege.

Sleedoornbestand aan het Gravenbos

Rechttrekking en uitdieping van een waterloop zijn nefast voor het leven in en rond het water. Hierdoor verdwijnen de meanders met hun typische biotopen.

Aan de holle oever van de meander stroomt het water snel: de bodem wordt weggespoeld.

Waar het traag stroomt, de bolle oever, is er aanaarding waarop specifieke planten zich kunnen vestigen en bijdragen tot de zuurstofproductie en zuivering van het water.

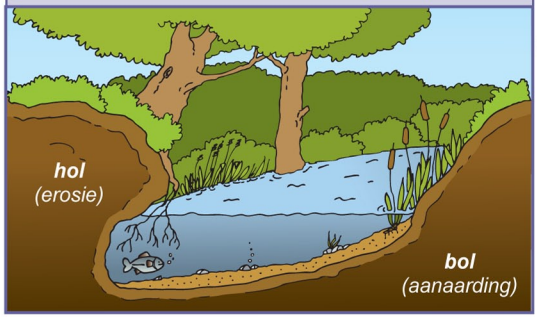

3. Populieren versus orchideeën

Je neemt het rechte pad verder en aan je rechterzijde zie je een jong productiebos met populieren ⑦.
Dit was eeuwenlang een natte moerasweide (kwelgronden) met orchideeën. Tot in 1976 was de brede orchis hier bijzonder algemeen.
Door de aanplant van de tweede generatie populieren verdwenen ze wellicht voorgoed.

Macro-invertebraten *zijn kleine ongewervelde diertjes (groter dan 1 mm) zonder skelet, die als bio-indicator kunnen dienen bij het meten van de waterkwaliteit: hoe meer individuen en verschillende soorten we vinden, hoe beter de kwaliteit.*

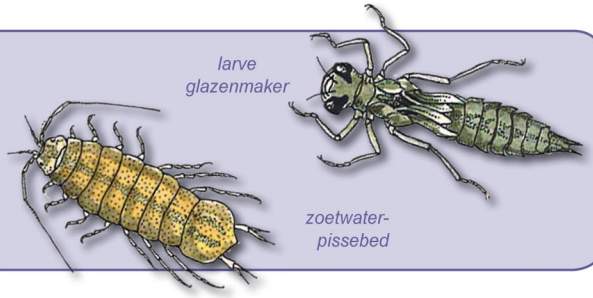

4. Bosbeek

Je neemt het pad verder rechtdoor en links zie je de Bosbeek ⑧. Door de goede waterkwaliteit komen er salamanders en verschillende macro-invertebraten in voor. De Bosbeek werd midden 19de eeuw gegraven voor ontwatering van het bos. Ze mondt uit in de Meiskensbeek.

Wat overblijft van de oude hoogstamboomgaard

5. Oude boomgaard

Iets verderop het pad zie je links nog enkele oude fruitbomen met rustieke rassen ⑨. Tot 1975 was hier een oude hoogstamboomgaard die deels vervangen werd door populieren. Achter de boomgaard ligt een klein poeltje ⑩. De ligging is niet ideaal. De poel is omringd door veel bomen en de oevers zijn steil. De bomen houden licht en warmte tegen en zorgen voor veel bladval. De steile oeverhelling verhindert de vestiging van planten, waardoor er minder diersoorten zijn.

6. Driebosbeek en Sasbeek

Op het einde van het pad zie je een weiland dat tot WOII nog bos was. In het midden van de weide stroomt de Driebosbeek die de gemeentegrens vormt tussen Humbeek en Nieuwenrode. Je neemt het smalle pad rechts tot aan het kanaal. Op het einde zie je en ruik je de biologisch dode Sasbeek ⑪.

De Sasbeek is een kunstmatige rechte beek die parallel loopt met het kanaal aan de rand van het bos en uitmondt in het kanaal, ter hoogte van Kapelle-op-den-Bos.

7. Het Zeekanaal Brussel-Schelde

Je slaat opnieuw rechtsaf om via het jaagpad langs het kanaal terug te keren naar de grot, het beginpunt van de wandeling.

Het kanaal is een trekroute (noord-zuid-richting) voor vele insecten en vogelsoorten die zich in het Gravenbos en het Bos van Aa voortplanten. Roofvogels broeden in het Gravenbos en hebben een deel van hun jachtgebied in het Bos van Aa. Voor de reeën vormt het kanaal een hindernis tussen beide natuurgebieden. Vooral tijdens warmere zomers gebeurt het dat een ree verdrinkt als ze op zoek gaat naar water. Door de veel te steile oevers geraken ze niet meer op het droge. Op termijn is de aanleg van wildtrappen voorzien.

Zeekanaal Brussel-Schelde: zicht op de brug van Humbeek

*Het **Zeekanaal Brussel-Schelde** begint in het centrum van Brussel (waar het aansluit op het Kanaal Charleroi-Brussel) en eindigt in de Schelde ter hoogte van Bornem. In 1561 werd het kanaal - toen 'Kanaal van Willebroek' genoemd - ingehuldigd. Het was toen 28 km lang, 30 meter breed en 2 meter diep. Nu is het een druk bevaren scheepvaartweg o.m. door de rechtstreekse verbinding met de Zeeschelde via de sluis van Wintam, die in 1997 werd ingehuldigd.*

Wil je graag zelf eens varen op het Zeekanaal? Neem dan een kijkje op:
www.kanaaltochtenbrabant.be
Zij hebben een uitgebreid aanbod!

Herstel van een groot en oud natuurgebied

Samen met het Bos van Aa en het Kollintenbos is het Gravenbos een hoogwaardig natuurgebied op de grens van Grimbergen (Humbeek), Kapelle-op-den-Bos (Nieuwenrode, Oxdonk), en Zemst (Laar): meer dan 500 ha topnatuur. Door de ligging en ouderdom bieden deze gebieden tal van perspectieven voor verdere natuurontwikkeling. Het Bos van Aa fungeert als stapsteen in het Breughelproject van de zone Grimbergen-Vilvoorde: dit zijn gebieden die niet aansluiten bij de grotere groene structuren en waar de natuur zich terug ontwikkelt na menselijk ingrijpen.

***Coördinatie Zenne - Coordination Senne**, partner van **Grenzeloze Schelde**, groepeert sinds 1997 personen en verenigingen die samen ijveren voor een geïntegreerd en duurzaam beheer van de waterlopen en de natte natuur in het Zennebekken. Coördinatie Zenne pleit voor een doeltreffende grensoverschrijdende en gecoördineerde aanpak van de milieuproblematiek door de verschillende actoren uit de drie gewesten.*
Coördinatie Zenne organiseert op vraag begeleide wandelingen langs de Zenne en haar bijrivieren.

***Kanaaltochten Brabant** is een overleg- en samenwerkingsorgaan van de Vlaams-Brabantse kanaalgemeenten, de Provincie Vlaams-Brabant en Toerisme Vlaams-Brabant, de waterwegbeheerder Waterwegen en Zeekanaal NV en een aantal natuur- en streekverenigingen om gezamenlijk de Brabantse kanalen toeristisch-recreatief te ontwikkelen. De vereniging biedt boottochten aan, werkt wandel- en fietstochten langs het water uit en leidt gidsen op. Ze ijvert voor de verwezenlijking van toeristische infrastructuur, uitrusting en regelgeving die het watertoerisme promoten.*

Grenzeloze Schelde
Escaut sans Frontières

Coördinatie Zenne
Coordination Senne

KANAALTOCHTEN BRABANT

Coördinatie Zenne - Coordination Senne vzw-asbl
Partner van Grenzeloze Schelde - Escaut sans Frontières
Akenkaai 2bis - 1000 Brussel
Tel. 02 206 12 07 - www.coordinatiezenne.be

Kanaaltochten Brabant
Tel. 02 203 14 59 - www.kanaaltochtenbrabant.be

december 2010

€ 0,50

Deze wandelfolder werd gerealiseerd met de steun van de Vlaamse overheid.
Met dank aan Herman Dierickx.